

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain säilöön ottamista koskevia säännöksiä muutettaviksi. Säilöön otosta päättäneen poliisimiehen olisi viipymättä ja viimeistään säilöön ottamista seuraavana päivänä ennen kello kahtatoista ilmoitettava säilöön otosta yleiselle alioikeudelle. Säilöön ottamista koskeva asia tulisi ottaa tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua säilöön ottamisesta. Sen selvittämiseksi, ovatko säilöön oton edellytykset edelleen olemassa, tu-

lisi tuomioistuimen ottaa asia vapaudenriiston jatkuessa määräajoin uudelleen käsiteltäväksi.

Ehdotettu lainmuutos saattaa Suomen lainsäädännön ulkomaalaislain mukaisen säilöön oton osalta sopusointuun Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen ulkomaalaisoikeudellista vapaudenriistoa koskevan määräyksen kanssa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen lainsäädäntö

Vuoden 1984 maaliskuun alusta voimaan tulleeseen ulkomaalaislakiin (400/83) sisältyvät säännökset ulkomaalaisoikeudellisesta vapaudenriistosta.

Ulkomaalainen voidaan ottaa säilöön jos hän on pyytänyt turvapaikkaa, hänet on päätetty käännyttää rajalta tai karkottaa maasta taikka jos häntä koskevaa sellaista päätöstä valmistellaan. Lisäksi tulee olosuhteet huomioon ottaen olla vaara siitä, että ulkomaalainen aikoo piileskellä tai tehdä rikoksia Suomessa. Jollei piileskelyn tai rikoksen tekemisen vaaraa ole, on säilöönottopäätös mahdollista tehdä myös, jos ulkomaalaisen henkilöllisyys on epäselvä taikka jos se tutkinnallisista syistä

on tärkeää. Säilöönotto ei saa kestää kauempaa kuin siksi, kunnes asia on ratkaistu.

Säilöön oton enimmäisaika on seitsemän päivää. Erityisestä syystä sisäasiainministeriö voi kuitenkin pidentää säilöönottoaikaa enintään seitsemän päivää kerrallaan.

Päätöksen säilöön ottamisesta tekee se päällystöön kuuluva poliisimies, jolle asian käsittely kuuluu.

Ulkomaalaisella ei ulkomaalaislain mukaan ole oikeutta saattaa ensimmäistä, poliisin tekemää säilöönottopäätöstä tuomioistuimen tutkittavaksi. Päätökseen voi hakea oikaisua sisäasiainministeriöltä. Sisäasiainministeriön tekemään säilöönottoajan pidentämistä koskevaan päätökseen ulkomaalainen voi sen sijaan hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

2. Ihmisoikeussopimusten mää- räykset ulkomaalaisoikeudelli- sesta vapaudenriistosta

2.1. Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisoi- keuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus

Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen vuonna 1966 hyväksymä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus tuli Suomen osalta voimaan 23 päivänä maaliskuuta 1976 (SopS 8/76). Yleissopimuksen 9 artiklan 4 kappale koskee vapaudenriistoa. Sen mukaan jokaisella vapaudenriiston kohteeksi joutuneella on oikeus tuomioistuimessa vaatia, että vapaudenriiston laillisuus tutkitaan viipymättä ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

Ulkomaalaislakiin sisällytettyjen säilöönottoa koskevien säännösten katsottiin lakia säätettäessä olevan sopusoinnussa yleissopimuksen 9 artiklan 4 kappaleen kanssa. Tuolloisen käsityksen mukaan määräys ei koskenut hallinnollista vapaudenriistoa. Myöhemmin on kuitenkin käynyt selväksi, että yleissopimuksessa käytetyt sanat viittaavat kaikkiin vapaudenriistoksi katsottaviin toimenpiteisiin eivätkä vain esimerkiksi rikosprosessuaaliseen pidättämiseen ja vangitsemiseen.

Yleissopimuksen noudattamista valvova ihmisoikeuskomitea tulkitsee sopimusta tutkimalla yksityishenkilöiden sopimusvaltioita vastaan tekemiä ilmoituksia ja antamalla yleisiä huomautuksia.

2.2. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopi- mus

Ihmisoikeuksien turvaaminen on yksi Euroopan neuvoston toiminnan perustavoitteista. Tavoitteeseen on ensisijaisesti pyritty Euroopan ihmisoikeussopimuksella, joka sisältää pääasiassa ihmis- ja kansalaisoikeuksia koskevia määräyksiä. Sopimus on tehty vuonna 1950. Suomi liittyi Euroopan neuvostoon 5 päivänä toukokuuta 1989 ja allekirjoitti liittyessään ihmisoikeussopimuksen.

Ihmisoikeussopimuksella on perustettu kansainvälinen järjestelmä valvomaan ihmisoikeus-

keuksien toteutumista. Valvontajärjestelmään kuuluu kaksi erityistä valvontaelintä, Euroopan ihmisoikeustuomioikunta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin. Sopimusvaltio voi tehdä valituksen toisen sopimusvaltion väitetyistä sopimusrikkomuksista. Myös yksityishenkilö voi tehdä valituksen itseään koskevasta sopimusrikkomuksesta turvauduttuaan ensin säännönmukaisesti muutoksenhakukeinoin kotimaassaan. Valitukset käsitellään ensin ihmisoikeustuomioikunnassa. Ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltäväksi asia voi tulla vain ihmisoikeustuomioikunnan tai kyseisen valtion vaatimukselta. Ihmisoikeustuomioistuimen päätökset ovat lopullisia ja kyseistä valtiota sitovia. Jos asiaa ei viedä ihmisoikeustuomioistuimeen, se käsitellään ministerikomiteassa, joka on Euroopan neuvoston päättävä elin. Myös ministerikomitean päätökset ovat lopullisia ja sitovat sopimusvaltiota.

Ihmisoikeustuomioikunnan toimivalta käsitellä yksilövalituksia samoin kuin ihmisoikeustuomioistuimen toimivalta edellyttävät, että sopimusvaltio antaa erillisen selvityksen toimivalan tunnustamisesta.

Ihmisoikeussopimuksen 5 artikla koskee henkilökohtaista vapautta. Siinä luetellaan tyhjentävästi sallitut vapaudenriiston edellytykset. Artiklan 1 kappaleen f kohta koskee ulkomaalaisoikeudellista vapaudenriistoa eli suomalaisen terminologian mukaan säilöönottoa. Vapaudenriistoon voidaan määräyksen mukaan ryhtyä, mikäli sen tarkoituksena on estää henkilön laitton maahantulo tai milloin on ryhdytty toimenpiteisiin hänen karkottamiseksi tai luovuttamiseksi. Vapaudenriiston edellytykset on määritelty varsin muodollisin kriteerein sikäli, että lähtökohtaisesti säilöönoton perusteeksi riittää esimerkiksi pelkkä karkotusmenettelyn vireilläolo. Säilöönotto ei ole sopimuksen vastainen, vaikka menettely ei johtaisikaan lailliseen karkotuspäätökseen, mikäli vapaudenriisto on tapahtunut valtionsisäisten säännösten mukaisesti ja f kohdassa viitattujen tarkoituksien vuoksi.

Mainitun määräyksen kohdalla ovat sekä tuomioistuin että toimikunta toisaalta kuitenkin korostaneet ahtaan tulkinnan tärkeyttä eli sitä, että vapaudenriisto ei saa perustua muihin kuin 5 artiklan 1 kappaleen f kohdassa mainittuihin kriteereihin. Näihin eivät kuulu esimerkiksi turvapaikkahakemuksen käsittelyä helppottavat tutkinnalliset syyt, joten pelkästään

niihin perustuvan säilöönnoton yhteensopivuus Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen kanssa on hyvin kyseenalainen. Siitä huolimatta, että valtiosisäisten säännösten tulkinta kuuluu ennen muuta kansallisille viranomaisille, toimikunta ja tuomioistuimet ovat myös korostaneet, että jatkuva säilöönotto voi lakata olemasta f kohdan mukainen, mikäli asiaa ei hoideta ilman kohtuuttomia viivytyksiä.

Sopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen f kohtaan liittyy läheisesti vapaudenriiston tuomioistuinkontrollia koskeva artiklan 4 kappale. Sen mukaan jokaisella, jolta on riistetty hänen vapautensa, on oikeus vaatia, että vapaudenriiston laillisuus tutkitaan pikaisesti tuomioistuimessa ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

Merkitystä ei ole sillä, että vapaudenriisto sinänsä osoittautuu lailliseksi f kohdan valossa; vaikka ihmisoikeuselimet näin päättelisivätkin, ne voivat silti todeta 4 kappaletta loukatun, mikäli mahdollisuus saada laillisuuskysymys ratkaistuksi valtiosisäisessä tuomioistuimessa on puuttunut. Mikäli tuomioistuimet on alunperin päättänyt vapaudenriistosta, ei 4 kappaleen pääsääntöisesti tulkita edellyttävän erillistä mahdollisuutta vedota toiseen tuomioistuimeen.

Aika, jonka kuluessa vapautensa menettänyt on tuotava tuomioistuimeen, ei ihmisoikeustoimikunnan mukaan saa ylittää muutamaa päivää. Eräässä ratkaisussa ihmisoikeustoimikunta on todennut, että sopimusvaltiot voivat itse tietyissä rajoissa päättää määräajoista. Tällöin ei neljän päivän aikaa katsottu sopimuksen vastaiseksi.

Muutoksenhakumahdollisuuden puuttumisen ei ole myöskään katsottu loukkaavan 5 artiklan 4 kappaleen määräystä silloin, kun vapaudenriisto on kestänyt siinä määrin rajoitetun ajan, että tuomioistuinkäsittelyä ei olisi mahdollista järjestää. Näin oli laita eräässä tapauksessa, jossa säilöönotto kesti alle kaksi tuntia. Jopa 48 tuntia kestänyt vapaudenriisto ilman tuomioistuinkontrollia on hyväksytty tapauksessa, jossa vapaudenriisto liittyi karkotuspäätöksen täytäntöönpanoon. Euroopan ihmisoikeustoimikunta piti kuitenkin asiaan vaikuttavana sitä, että tapaus ajoittui viikonloppuun, joten muissa olosuhteissa kaksi vuorokautta kestävä hallinnollinen vapaudenriisto ilman mahdollisuutta saattaa asiaa tuomioistuimeen ei välttämättä olisi hyväksyttävissä.

3. Muutosehdotukset

3.1. Säilöönnoton edellytykset

Ulkomaalaislain mukaiset säilöönnoton edellytykset näyttäivät olevan melko pitkälle sopu-soinnussa Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen f kohdan määräysten kanssa. Poikkeuksena on säännös siitä, että ulkomaalainen voidaan ottaa säilöön myös tutkinnallisten syiden sitä edellyttäessä. Kuten edellä on kerrottu, on pelkästään esimerkiksi turvapaikkahakemuksen käsittelyä helpottavien tutkinnallisten syiden perusteella tapahtuvan säilöönnoton yhteensopivuus Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen kanssa hyvin kyseenalainen. Tästä syystä tutkinnalliset syyt ehdotetaan poistettaviksi säilöönnoton edellytysten joukosta.

3.2. Oikeus saada säilöönottopäätöksen laillisuus tuomioistuimen tutkittavaksi

Ulkomaalaislain nojalla vapautensa menettäneellä ei ole mahdollisuutta saattaa ensimmäisen, poliisin tekemän säilöönottopäätöksen laillisuutta tuomioistuimen tutkittavaksi. Vasta säilöönnoton pidentämisen osalta ulkomaalaisella on mahdollisuus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteenkaan ei täyttäne Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen määräysten edellytyksiä tuomioistuinkontrollin pikaisuudesta.

Ehdotuksen mukaan päätöksen tehneen poliisimiehen olisi viipymättä ja viimeistään säilöön ottamista seuraavana päivänä ennen kello kahtatoista ilmoitettava päätöksestään alioikeudelle, jonka tulisi ottaa asia käsiteltäväkseen viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluessa alkuperäisen säilöönottopäätöksen tekemisestä.

Säilöönnoton aikaa ei ehdoteta rajoitettavaksi. Säilöön otetun oikeusturvan kannalta on tärkeää, että säilöönnoton edellytykset vapaudenriiston jatkuessa edelleen ovat olemassa. Tästä syystä ehdotetaan, että edellytysten olemassaolo tulisi määrääjain, enintään kahden viikon kuluttua edellisestä päätöksestä, saattaa uudelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Säännös tästä on tärkeä, jotta oikeusturvan toteutuminen ei jäisi vain näennäiseksi.

4. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä virkatyönä. Esitystä valmisteltaessa on pyritty noudattamaan oikeusministeriössä valmistellun pakkokeinolain 1 luvun muuttamista koskevan hallituksen esityksen (hall.es. 251/1989 vp.) periaatteita.

5. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

5.1. Tuomioistuimet

Säilöönottoasia on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viimeistään neljän vuorokauden kuluttua siitä, kun ulkomaalainen on otettu säilöön. Mikäli säilöönotto on tapahtunut tiistaina tai keskiviikkona, päättyy määräaika viikonloppuna. Tuomioistuimissa on lain voimaan tultua oltava päivystysjärjestelmä, joka mahdollistaa säilöönottoasioiden käsittelemisen myös viikonloppuisin. Päivystysjärjestelmä joudutaan luomaan myös pakkokeinolain 1 luvun mukaisten vangitsemisasioiden käsittelemistä varten. Ulkomaalaislain mukaisten säilöönottoasioiden edellyttämä päivystysjärjestelmä aiheuttanee valtiolle jonkin verran lisäkustannuksia. Vuonna 1989 ulkomaalaislain nojalla otettiin säilöön alle 200 ulkomaalaista. Sisäasiainministeriön vuoden 1989 työtilaston mukaan ministeriö pidensi säilöönottoaikaa 61 kertaa. Lukuun sisältyvät myös sellaiset säilöönottoajan pidentämiset, jolloin jo aiemmalta sisäasiainministeriön päätöksellä pidennettyä säilöönottoaikaa edelleen pidennettiin.

Pakkokeinolain mukaisten vangitsemisasioiden edellyttämän päivystysjärjestelmän aiheut-

tamat kustannukset on arvioitu ainakin 0,7 miljoonaksi markaksi.

5.2. Poliisi

Säilöönottoaikaa ei ehdoteta rajoitettavaksi. Koska kuitenkin ihmisoikeussopimukset edellyttävät, että vapaudenriiston kohteeksi joutunut henkilöä koskevat asiat käsitellään ilman kohtuuttomia viivästyksiä, se edellyttää säilöön otetun ulkomaalaisen asiaa käsitteleviltä viranomaisilta entistä suurempaa tehokkuutta. Teknistä välineistöä ja tietotekniikan hyväksikäyttöä on myös kehitettävä. Poliisi joutuu lisäksi osallistumaan säilöönottoa koskevien asioiden käsittelyyn viikonloppuisin. Uudistus lisännee haitta- ja sunnuntaikorvausten määrää. Tarkkaa määrää on tällä hetkellä mahdoton arvioida.

5.3. Syyttäjälaitos

Uudistuksesta ei aiheudu muutoksia syyttäjien tehtäviin.

6. Muita esitykseen liittyviä seikkoja

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus edellyttää eräitä muitakin tarkistuksia ulkomaalaislakiin. Näiden uudistusten painoarvo on kuitenkin vähäisempi kuin nyt esillä olevan säännösten. Sisäasiainministeriössä on valmisteltu esitys uudeksi ulkomaalaislaiksi, joka annettaneen Eduskunnalle lähiaikoina.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

23 §. *Säilöönotto.* Säilöönoton yleisiä edellytyksiä ei esityksessä ehdoteta muutettaviksi. Erityisten edellytysten osalta sen sijaan ehdotetaan, että ulkomaalaista ei voitaisi ottaa säilöön pelkästään tutkinnallisista syistä.

Ulkomaalainen saataisiin ottaa säilöön vain, jos ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua aiheutta olettaa, että hän ilman säilöönottoa piileskelee tai tekee rikoksia Suomessa tai jos hänen henkilöllisyytensä on selvittämättä.

Säilöön ottamista ei tulisi kuin erittäin poikkeuksellisissa oloissa käyttää alle 15-vuotiaaseen, eikä perheenjäseniä tulisi erottaa toisistaan. Alle 15-vuotiaan osalta ehdotetaan, että ennen säilöönottoa tulisi kuulla sosiaalilautakuntaa tai ulkomaalaiskuraattoria. Käytännössä säilöönotto tulisi tuskin kysymykseen vastoin näiden viranomaisten kantaa. Myös 15—18-vuotiaan säilöönottoa tulisi mahdollisimman pitkälle välttää.

Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan on vapaudenriistoon turvaututtava vasta viimeiseksi ja mahdollisimman lyhyen ajan. Mainitun yleissopimuksen mukaan tulee vapaudenriiston kohteeksi joutunut lapsi pitää erillään aikuisista, paitsi silloin, kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin. Jokaisella lapsella on tämän yleissopimuksen mukaan oikeus pitää yhteyttä perheeseensä.

Säilöön otetun ulkomaalaisen asia tulisi luonnollisesti käsitellä kiireellisenä.

24 §. Säilöönnotosta päättäminen ja ilmoittautumisvelvollisuus. Säilytyspaikan suhteen tähdennetään, että ulkomaalaislain nojalla säilöön otettuja varten tulisi olla erityinen oleskelupaikka. Ulkomaalaislain nojalla säilöön otettuja ei tulisi sijoittaa poliisin pidätystiloihin tai yleiseen vankilaan muutoin kuin erittäin painavista syistä.

Perheellisiä ei tule erottaa toisistaan. Oikea säilytyspaikka on tällöin normaali asuinhuoneisto, jossa perhe voi yhdessä oleskella valvonnassa. Turvapaikanhakijat voidaan majoittaa pakolaiskeskukseen.

Säilöön otetun vapautta tulisi rajoittaa vain siinä määrin, kuin säilöön ottamisen tarkoitus ja säilössä pitämisen varmuus sekä järjestyksen säilyminen edellyttävät.

24 a §. Säilöönnotosta ilmoittaminen ja tuomioistuinkäsittely. Ihmisoikeussopimukset edellyttävät säilöönottopäätöksen saattamista pikaisesti tuomioistuimen käsiteltäväksi. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 4 kappaleen mukaan jokaisella, jolta on riistetty hänen vapautensa, on oikeus vaatia, että vapaudenriiston laillisuus tutkitaan pikaisesti tuomioistuimessa ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen. Vastaava määräys sisältyy myös Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 9 artiklan 4 kappaleeseen. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan säilöön otettu voi hakea vasta

säilöönnoton pidentämispäätökseen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Alkuperäisen säilöönottopäätöksen osalta voi säilöön otettu ainoastaan hakea oikaisua sisäasiainministeriöltä. Säilöönnoton pidentäminen on voimassa olevassa laissa säädetty sisäasiainministeriön tehtäväksi.

Ehdotetaan, että säilöönnotosta päättäneen poliisimiehen tulisi viipymättä ja viimeistään säilöön ottamista seuraavana päivänä ennen kello kahtatoista ilmoittaa toimenpiteestä sen paikkakunnan yleiselle alioikeudelle, jossa säilössä pitäminen tapahtuu, tai kiireellisessä tapauksessa muullekin alioikeudelle sen mukaan kuin oikeusministeriö tarkemmin määrää. Ilmoitus voisi tapahtua puhelimitse, mutta se tulisi viipymättä vahvistaa kirjallisesti. Tarkoitus on, että oikeusministeriö vahvistaa päivitysjärjestelmän kuultuaan hovioikeuksia. Päivystävät alioikeudet määrättäisiin hovioikeuspiireittäin jokaista viikonloppua varten, ja ne käsitelisivät vuorollaan kyseisen piirin säilöön ottamista koskevat asiat.

Säilöön ottamista koskeva asia tulisi ottaa tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua säilöön ottamisesta. Määräaika laskettaisiin siis siitä hetkestä, kun poliisi on kirjannut henkilön säilöön otetuksi, eikä siitä, kun asiasta on ilmoitettu yleiselle alioikeudelle.

Istunnossa tulisi olla läsnä säilöön otetun lisäksi myös säilöönnotosta päättäneen tai tämän määräämän muun virkamiehen hakijana. Mikäli tulkki olisi tarpeen, tulisi poliisin huolehtia tulkin hankkimisesta. Säilöön otetulla olisi luonnollisesti oikeus käyttää avustajaa.

24 b §. Päätös säilöön ottamista koskevassa asiassa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi säilöönottopäätöksen sisällöstä. Mikäli tuomioistuin havaitsee, että säilössä pitämisen edellytyksiä ei ole olemassa, tulee säilöön otettu määrätä päästettäväksi heti vapaaksi. Mikäli edellytyksiä säilössä pitämiselle sen sijaan on olemassa, tulee tuomioistuimen määrätä säilöön otettu passitettavaksi säilöön otettuja ulkomaalaisia varten varattuun tai muuhun sopivaan säilytyspaikkaan. Koska ulkomaalaisia säilöön otettuja varten ei toistaiseksi ole varattu erityisiä säilytyspaikkoja, tullaan säilöön otettu ulkomaalainen useimmiten passittamaan poliisin suojiin.

Päätöksen säilöön otetun pitämiseksi edelleen säilössä voi edellä 24 a §:n mukaan tehdä muunkin kuin säilyttämispaiikkakunnan alioikeus.

Tästä syystä ehdotetaan säädettäväksi, että päätöksen tehneen tuomioistuimen tulee näissä tapauksissa viipymättä ilmoittaa päätöksestään säilyttämispaikkakunnan alioikeudelle. Säilyttämispaikkakunnan alioikeudella on oltava tieto säilöönnotosta, sillä se saattaa joutua ottamaan säilöön ottamista koskevan asian uudelleen tutkittavaksi, kuten jäljempänä 24 d §:ssä säädetään.

24 c §. Säilöön otetun päästäminen vapaaksi. Säilössä pitämisen edellytykset saattavat lakata piankin säilöönottopäätöksen tekemisen jälkeen. Jotta ulkomaalainen ei joutuisi olemaan säilössä säilöönnoton edellytysten lakkaamisen jälkeen, ehdotetaan säädettäväksi, että säilöön ottamisesta päättäneen poliisimiehen tulisi heti määrätä säilöön otettu päästettäväksi vapaaksi, mikäli säilössä pitämisen edellytykset lakkaavat. Mikäli tuomioistuin olisi päättänyt säilöön otetun pitämisestä edelleen säilössä, tulisi vapaaksi päästämistä ilmoittaa säilyttämispaikkakunnan alioikeudelle. Ilmoitus tapahtuisi samalla tavalla kuin säilöön ottamista koskeva ilmoitus. Puhelimitse tapahtunut ilmoitus tulisi viipymättä vahvistaa kirjallisesti.

24 d §. Säilöön ottamista koskevan asian uudelleen käsittely. Säilöönnoton aikaa ei ehdoteta rajoitettavaksi. Jotta säilöönnoton edellytysten olemassaolo voitaisiin ajoittain tarkistaa, ehdotetaan säädettäväksi, että tuomioistuimen tulisi vapaudenriiston jatkuessa ottaa säilöönottoa koskeva asia omasta aloitteestaan aina viimeistään kahden viikon kuluttua uudelleen käsiteltäväksi. Kahden viikon aika laskettaisiin päätöksestä, jolla tuomioistuin on määrännyt säilöön otetun pidettäväksi edelleen säilössä.

32 §. Oikaisun hakeminen poliisin tai passintarkastajan päätökseen. Ehdotuksen mukaan

poliisin on ilmoitettava tekemästään säilöönottopäätöksestä säilössäpitopaikkakunnan yleiselle alioikeudelle, joka päättää, onko toimenpide pysytettävä voimassa. Tästä syystä ehdotetaan, että viisumia koskevan päätöksen ohella myös säilöönottopäätös rajataan pois niiden poliisin tekemien päätösten joukosta, joihin ulkomaalainen voi hakea oikaisua sisäasiainministeriöltä.

33 §. Muutoksenhaku. Sisäasiainministeriö ei ehdotuksen mukaan enää tee säilöönnoton pidentämistä koskevia päätöksiä, joten pykälää ehdotetaan tältä osin muutettavaksi.

34 §. Kantelu säilöönottoa koskevasta päätöksestä. Ulkomaalaislain 33 §:n 3 momentin mukaan ei ulkomaalaislain nojalla tehtyihin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla muissa kuin lain 33 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Tämä koskee siis myös säilöönottopäätöstä. Tästä syystä ehdotetaan säädettäväksi, että säilöönottoa koskevasta päätöksestä saa kannella. Pykälä vastaa pakokeinolain 1 luvun 27 §:n 2 momenttia.

35 §. Eräiden päätösten täytäntöönpanokeinoisuus. Sisäasiainministeriöltä ei ehdotuksen mukaan enää haeta oikaisua säilöönottopäätökseen, joten pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

2. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä huhtikuuta 1983 annetun ulkomaalaislain (400/83) 23 §:n 2 ja 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentti, 33 §:n 1 ja 2 momentti ja 35 §:n 1 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 24 a—24 d § sekä laista 21 päivänä joulukuuta 1984 annetulla lailla (951/84) kumotun 34 §:n tilalle uusi 34 § seuraavasti:

23 §

Säilöönotto

Säilöönottoa koskeva päätös saadaan tehdä vain, jos ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että hän piileskelee tai tekee rikoksia täällä tai jos hänen henkilöllisyytensä on selvittämättä.

Alle 15-vuotiaista ei saa ottaa säilöön kuulematta sosiaaliviranomaista tai ulkomaalaisku-raattoria.

24 §

Säilöönotosta päättäminen ja ilmoittautumis- velvollisuus

Säilöön otettu ulkomaalainen on toimitettava erityisesti tähän tarkoitukseen varattuun tai muuhun soveltuvaan säilytyspaikkaan. Säilöön otetun käsittelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä tutkintavangin käsittelystä säädetään.

24 a §

Säilöönotosta ilmoittaminen ja tuomioistuin- käsittely

Säilöönotosta päättäneen poliisimiehen on viipymättä ja viimeistään säilöön ottamista seuraavana päivänä ennen kello kahtatoista ilmoitettava säilöön ottamisesta säilyttämispaikkakunnan alioikeudelle tai kiireellisessä tapauksessa muullekin alioikeudelle sen mukaan kuin oikeusministeriö tarkemmin määrää. Ilmoitus saadaan tehdä myös puhelimitse. Puhelimitse tehty ilmoitus on viipymättä vahvistettava kirjallisesti.

Tuomioistuimen on otettava säilöön ottamista koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua säilöön ottamisesta siinä järjestyksessä kuin van-

gitsemisvaatimuksen käsittelystä säädetään. Edellä tarkoitettua neljän vuorokauden määräaikaa laskettaessa ei sovelleta säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain (150/30) 5 §:ää.

Säilöön ottamista koskeva asia voidaan käsitellä kihlakunnanoikeudessa ilman lautakuntaa ja raastuvanoikeudessa yhden lainoppineen jäsenen ollessa saapuvilla. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta on säädetty.

24 b §

Päätös säilöön ottamista koskevassa asiassa

Jollei säilössä pitämiseen ole edellytyksiä, tuomioistuimen on määrättävä säilöön otettu päästettäväksi heti vapaaksi.

Jos tuomioistuin määrää säilöön otetun pidettäväksi edelleen säilössä, sen on määrättävä säilöön otettu passitettavaksi 24 §:ssä mainittuun säilytyspaikkaan.

Jos päätöksen säilöön otetun säilössä pitämisestä tekee muu kuin säilöön otetun säilyttämispaikkakunnan alioikeus, sen on viipymättä ilmoitettava päätöksestään säilyttämispaiikkakunnan alioikeudelle.

24 c §

Säilöön otetun päästäminen vapaaksi

Säilöönotosta päättäneen poliisimiehen on määrättävä säilöön otettu päästettäväksi vapaaksi heti, kun edellytyksiä säilössä pitämiseen ei enää ole.

Jos tuomioistuin on päättänyt säilöön otetun pitämisestä edelleen säilössä, poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava vapaaksi päästämisestä säilyttämispaikkakunnan alioikeudelle. Ilmoitus saadaan tehdä myös puhelimitse. Puhelimitse tehty ilmoitus on viipymättä vahvistettava kirjallisesti.

24 d §

Säilöön ottamista koskevan asian uudelleen käsittely

Jollei säilöön otettua ole määrätty päästettäväksi vapaaksi, säilöön otetun säilyttämispaikkakunnan alioikeuden on omasta aloitteestaan otettava säilöön ottamista koskeva asia uudelleen tutkittavaksi aina viimeistään kahden viikon kuluttua päätöksestä, jolla tuomioistuin on määrännyt säilöön otetun pidettäväksi edelleen säilössä.

32 §

Oikaisun hakeminen poliisin tai passintarkastajan päätökseen

Ulkomaalainen, joka on tyytymätön poliisin tai passintarkastajan tämän lain nojalla tekemään päätökseen, voi tekemällä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta kirjallisen ilmoituksen asianomaiselle poliisille tai passintarkastajalle saattaa asian sisäasiainministeriön ratkaistavaksi, paitsi jos asia koskee viisumin antamista tai säilöönottoa. Ilmoitus voidaan tehdä myös suoraan sisäasiainministeriöön.

33 §

Muutoksenhaku

Ulkomaalainen, joka on tyytymätön maasta karkottamista koskevaan sisäasiainministeriön päätökseen taikka työluvan peruuttamista kos-

kevaan sisäasiainministeriön tai ulkoasiainministeriön päätökseen, voi valittaa siitä korkeimpaan hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Valituskirja on jätettävä sisäasiainministeriölle, jonka on toimitettava asian ratkaisemisen perusteena olleet asiakirjat oman lausuntonsa ohella korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säilöön otettu saa kuitenkin antaa valituskirjansa säilytyspaikan esimiehelle tai laitoksen johtajalle, jonka on toimitettava se edelleen päätöksen tehneelle viranomaiselle.

34 §

Kantelu säilöönottoa koskevasta päätöksestä

Säilöön otettu saa kannella päätöksestä. Kantelulle ei ole määräaikaa. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

35 §

Eräiden päätösten täytäntöönpanokelpoisuus

Rajalta käännättämistä ja väliaikaista maastapoistumiskieltoa koskeva päätös voidaan panna täytäntöön sen estämättä, että asia on saatettu sisäasiainministeriön käsiteltäväksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1990.

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Matti Louekoski*

L a k i

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä huhtikuuta 1983 annetun ulkomaalaislain (400/83) 23 §:n 2 ja 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentti, 33 §:n 1 ja 2 momentti ja 35 §:n 1 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 24 a—24 d § sekä laista 21 päivänä joulukuuta 1984 annetulla lailla (951/84) kumotun 34 §:n tilalle uusi 34 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §

Säilöönotto

Säilöönottoa koskeva päätös saadaan tehdä vain, jos henkilökohtaiset tai muut olosuhteet huomioon ottaen on olemassa vaara, että ulkomaalainen aikoo piileskellä tai tehdä rikoksia täällä tai jos hänen henkilöllisyytensä on epäselvä *taikka* säilöönottoa tutkinnallisista syistä on pidettävä tärkeänä.

23 §

Säilöönotto

Säilöönottoa koskeva päätös saadaan tehdä vain, jos *ulkomaalaisen* henkilökohtaiset ja muut olosuhteet huomioon ottaen on *perusteltua aihetta olettaa, että hän piileskelee tai tekee rikoksia täällä tai jos hänen henkilöllisyytensä on selvittämättä.*

Alle 15-vuotiaasta ei saa ottaa säilöön kuulematta sosiaaliviranomaista tai ulkomaalaishuoneistoa.

24 §

Säilöönotosta päättäminen ja ilmoittautumisvelvollisuus

Säilöön otettu ulkomaalainen on toimitettava poliisin huostaan tai passitettava yleiseen vankilaan. Säilöön otetun käsittelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä tutkintavangin käsittelystä on säädetty.

24 §

Säilöönotosta päättäminen ja ilmoittautumisvelvollisuus

Säilöön otettu ulkomaalainen on toimitettava erityisesti tähän tarkoitukseen varattuun tai muuhun soveltuvaan säilytyspaikkaan. Säilöön otetun käsittelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä tutkintavangin käsittelystä säädetään.

24 a §

Säilöönotosta ilmoittaminen ja tuomioistuin-käsittely

Säilöönotosta päättäneen poliisimiehen on viipymättä ja viimeistään säilöön ottamista seuraavana päivänä ennen kello kahtatoista ilmoitettava säilöön ottamisesta säilyttämispaikkakunnan alioikeudelle tai kiireellisessä tapauksessa muullekin alioikeudelle sen mukaan kuin oikeusministeriö tarkemmin määrää. Ilmoitus saadaan tehdä myös puhelimitse. Puhe-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

limitse tehty ilmoitus on viipymättä vahvistettava kirjallisesti.

Tuomioistuimen on otettava säilöön ottamista koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua säilöön ottamisesta siinä järjestyksessä kuin vangitsemisvaatimuksen käsittelystä säädetään. Edellä tarkoitettua neljän vuorokauden määräaikaa laskettaessa ei sovelleta säädettyjen määräaikojen laskemisesta annetun lain (150/30) 5 §:ää.

Säilöön ottamista koskeva asia voidaan käsitellä kihlakunnanoikeudessa ilman lautakuntaa ja raastuvanoikeudessa yhden lainoppineen jäsenen ollessa saapuvilla. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta on säädetty.

24 b §

Päätös säilöön ottamista koskevassa asiassa

Jollei säilössä pitämiseen ole edellytyksiä, tuomioistuimen on määrättävä säilöön otettu päästettäväksi heti vapaaksi.

Jos tuomioistuin määrää säilöön otetun pidettäväksi edelleen säilössä, sen on määrättävä säilöön otettu passitettavaksi 24 §:ssä mainittuun säilytyspaikkaan.

Jos päätöksen säilöön otetun säilössä pitämisestä tekee muu kuin säilöön otetun säilyttämispaikkakunnan alioikeus, sen on viipymättä ilmoitettava päätöksestään säilyttämispaikkakunnan alioikeudelle.

24 c §

Säilöön otetun päästäminen vapaaksi

Säilöön otosta päättäneen poliisimiehen on määrättävä säilöön otettu päästettäväksi vapaaksi heti, kun edellytyksiä säilössä pitämiseen ei enää ole.

Jos tuomioistuin on päättänyt säilöön otetun pitämisestä edelleen säilössä, poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava vapaaksi päästämisestä säilyttämispaikkakunnan alioikeudelle. Ilmoitus saadaan tehdä myös puhelimitse. Puhelimitse tehty ilmoitus on vahvistettava viipymättä kirjallisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 d §

Säilöön ottamista koskevan asian uudelleen käsittely

Jollei säilöön otettua ole määrätty päästettäväksi vapaaksi, säilöön otetun säilyttämispaikkakunnan alioikeuden on omasta aloitteestaan otettava säilöön ottamista koskeva asia uudelleen tutkittavaksi aina viimeistään kahden viikon kuluttua päätöksestä, jolla tuomioistuin on määrännyt säilöön otetun pidettäväksi edelleen säilössä.

32 §

Oikaisun hakeminen poliisin tai passintarkastajan päätökseen

Ulkomaalainen, joka on tyytymätön poliisin tai passintarkastajan tämän lain nojalla tekemään päätökseen, voi tekemällä neljäntoista päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta kirjallisen ilmoituksen asianomaiselle poliisille tai passintarkastajalle saattaa asian sisäasiainministeriön ratkaistavaksi, paitsi jos asia koskee viisumin antamista. Ilmoitus voidaan tehdä myös suoraan sisäasiainministeriöön.

32 §

Oikaisun hakeminen poliisin tai passintarkastajan päätökseen

Ulkomaalainen, joka on tyytymätön poliisin tai passintarkastajan tämän lain nojalla tekemään päätökseen, voi tekemällä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta kirjallisen ilmoituksen asianomaiselle poliisille tai passintarkastajalle saattaa asian sisäasiainministeriön ratkaistavaksi, paitsi jos asia koskee viisumin antamista *tai säilöönottoa*. Ilmoitus voidaan tehdä myös suoraan sisäasiainministeriöön.

33 §

Muutoksenhaku

Ulkomaalainen, joka on tyytymätön *säilöönottoajan pidentämistä* tai maasta karkottamista koskevaan sisäasiainministeriön päätökseen taikka työluvan peruuttamista koskevaan sisäasiainministeriön tai ulkoasiainministeriön päätökseen, voi valittaa siitä korkeimpaan hallinto-oikeuteen neljäntoista päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Valitusasiakirjat on jätettävä sisäasiainministeriöön, jonka on toimitettava asian ratkaisemisen perusteena olleet asiakirjat oman lausuntonsa ohella korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säilöön otetulla on kuitenkin oikeus jättää valitusasiakirjansa säilytyspaikan esimiehelle tai laitoksen johtajalle, jonka on toimitettava ne edelleen sisäasiainministeriöön.

33 §

Muutoksenhaku

Ulkomaalainen, joka on tyytymätön maasta karkottamista koskevaan sisäasiainministeriön päätökseen taikka työluvan peruuttamista koskevaan sisäasiainministeriön tai ulkoasiainministeriön päätökseen, voi valittaa siitä korkeimpaan hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Valitusasiakirjat on jätettävä sisäasiainministeriölle, jonka on toimitettava asian ratkaisemisen perusteena olleet asiakirjat oman lausuntonsa ohella korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Säilöön otettu saa kuitenkin antaa valituskirjansa säilytyspaikan esimiehelle tai laitoksen johtajalle, jonka on toimitettava se edelleen *päätöksen tehneelle viranomaiselle*.

